

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 29. De societate, vt est circa negotiationem,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

diminuto lucro pro ratione alicuius contractus ex prae-
dictis, quem societati ipsi adiungunt. Quae ratione intelligen-
dum est fieri licite quod legata relicta ad pias causas dantur
mercatori, ut inde aliquid certi quotannis haberi possit in
satisfactionem facientis sacra pro legantibus.

Quarta conditio est, ut totum damnum & lucrum in di-
uisione societatis, quando cunque fiat, distribuatur aequali-
ter pro rata fortis cuiusque, & periculi eam perdendi: ita-
ut si fortes singulorum fuerint aequales, & pericula paria,
aequale sit lucrum & damnum: alias vero, inaequalia sint
damna, & lucra, pro inaequalitate fortis, & periculi, iuxta
receptam regulam, quae habet, illicitam, iniquamque esse
societatem initam cum pacto, quo notabile damnum, iudi-
cio viri boni, inferatur alicui ex sociis: aut in qua commodita-
tes quae distribuuntur, non respondent fortibus sociorum:
aut in qua quis plus vel minus de lucro participat, quam de
damno; ut cum vnus habet duas partes lucri, & vnam
tantum damni ante, contra duas damni, & vnam tan-
tum lucri.

Quinta conditio est, ut in societate fraus, dolus, aut de-
ceptio non immisceatur: alioqui enim esset iniusta, inducens
obligationem restituendi damnum inde secutum.

ULTIMA varietas est; quod quaedam sit simplex, nuda,
absque vno alio contractu: quaedam vero sit mixta cum aliis
contractibus, & potissimum cum contractu assicurationis,
de quo Sylu. in verb. negotiatio qu. 4. & 5. Sotus in lib. 6. De
iust. & iure qu. 7. Conrad. De contr. act. qu. 71. Et est quo
quis certo pretio suscipit in se periculum alicuius rei, ut si ea
pereat, teneatur illius pretium seu valorem soluere domino:
ut si mercator habeat nauem mercibus onustam ad Indos
transmittendam: & alius accepto certo pretio eum secu-
rum reddat, quod eadem nauis salua & integra trauciet ma-
re cum mercibus, aut iacturam illius ipse reiciat.

382. Sicut igitur in contractu fideiussionis, fideiussor obligat
se ad soluendum creditori, si debitori, non soluerit; ita in
hoc assicurator obligat se ad soluendas merces, aut alias res
asscuratas, si contingat eas perire. Et ut fideiussor iuste pre-
tium exigit eo nomine, quod in se receperit periculum solu-
endi debitum; ita & assicurator, quod exponat se periculo
restituendum assurecuratam, si pereat; quod locis antecitatis
notant Sylu. Conradus & Sotus, ac alij quorum meminit
Laelius Zecchi in tract. De usuris cap. 6. num. 3. Et confirmat-
ur, quia pro qualibet re pretio aestimabili, potest quis pre-
tium recipere; & constituere autem in tuto rem periculis ex-
posita est pretio aestimabile. Ergo pro assicuratione, in qua
tale quid sit, potest pretium accipi, sicut & pro fideiussione;
praesertim cum illa, sicut haec, sit Reipub. necessaria, nec de se
villo modo vsuraria, quando quidem pro ea pretium accipere,
non est ex vi mutui accipere, ut patet. Absesse tamen debet
omnis fraus, dolus, & impostura ex parte vtriusque contra-
hentis: quod est commune cuiilibet contractui licito.

383. In assicuratione autem duae fraudes contingere solent e-
parte assicuratoris; prior quidem, si non habeat sufficientia
bona ut possit rem assurecuratam, si perierit, restituere. Post-
erior vero, si assurecurat rem de qua certus est omnino, quod
salua sit, & in tuto; ut si nauis est in portu salua, & eam asse-
curat ac si nondum appulisset. Ex parte autem alterius, cui
res assurecuratur, duae quoque fraudes possunt contingere: v-
na quidem, cum certus est omnino rem perisisse, & procurat
ut aliquis eam assureret. Quod si certus non sit, potest asse-
curatio fieri; quia, ut recte ait Sylu. in cit. q. 4. in mercibus, &
aliis rebus quae expositae sunt casibus fortuitis, nullus potest
ita securus esse, quin aliquo periculum, vel aliqua difficul-
tas interuenire possit. Altera vero contingit quando loco rei
asscuratae possunt aliam rem minoris valoris, ut cum quis
petit, ut aliquis suam nauem assureret onustam frumento;
qua debet traicere mare, cum tamen vacua, aut arenae pla-
na sit mare transitura. De quibus post Sotum Laelius Zecchi
loco citato.

384. Porro iustum pretium assicurationis est quod com-
muni hominum aestimatione approbatum in vsu versatur:
atque pro ratione periculi cui res assurecurata exposita est, so-
let pretium maius esse, aut minus: accipiendo quatuor, vel
quinque, vel sex pro centis, prout bonus & peritus vir iudi-
cauerit. Potest vero contractus assicurationis fieri non so-

lum pro forte, sed etiam pro lucro ex societate expectato,
quod in seq. cap. exponitur. Immo quidquid aliqui contra-
dixerint, ut Syl. meminit in cit. q. 4. fieri potest pro alterius
vita ut loco cit. notat Sotus. Et probat, quia talis contractus, non
prohibitus lege aliqua humana, licitus est ex natura rei: ut
pote nullam continens iniquitatem; cum aequaliter per eum
vterque contrahens exponatur lucro, aut damno; siq. Reipub.
vtilis consueatur. Exemplum sit: si filius familias mutuum a me
petat quo moriente ante patrem suum; perdam meam pe-
cuniam, & ideo recuso illi mutuum, nisi quis assureret mihi
vitam ipsius post mortem patris. Item Episcopus petit a me
mutuo pecunias, ut soluat pro expeditione suarum bullarum,
quo ante quatuor, vel quinque annos moriente ego perdam
illas, & ideo nolo ei dare nisi quis assureret mihi ipsius vitam
per quatuor, vel quinque annos. Necesse est in contrarium
obiciatur inde fieri posse, ut aliena mors desideretur: nam
contractus non est propterea illicitus. Alioqui quomodo dona-
tio causa mortis, testameta, legata, & id genus alia censeri de-
berent pari ratione illicita. Ut autem in ea re cesset omnis
turpis lucritatio, spectandum est principaliter proximi ob-
sequium perinde ac cum aliquis transurus per loca pericu-
losa, ab alio securus reddatur, quod liber a periculis perueni-
et quo vult.

CAPVT XXIX.

De Societate, ut est circa negotiationem.

SUMMARIUM.

- 385 Inter conditiones requisitas ad societatem licitam, duae im-
primis obseruanda sunt inducentes obligati nem ad
restitutionem.
- 386 Aequalitas proportionis seruanda inter socios, ut societas
iustetur licita.
- 387 Ealitudinem habet, sed intra certo limite; de quibus in-
dicat prudens est.
- 388 Quara ione pecuniae exposita negotiati nisi debeat proportio-
ne respondere opere, vel industria, quam a ter in socie-
tatem apponit.
- 389 Ratio de terminandi de tali proportione.
- 390 Difficultas; an capita e saluum, diuidendum sit cum lucro
in sine societatis explicatur distincti ne.
- 391 Reicienda est sententia dicentium, cum societate saluum, si-
cut capitale saluum recipit qui illud apposit; sic valu-
rem opere, vel industria eum qui illum apposit, a bene
re ipere.
- 392 Dua sententia de difficultate, an si capitale perdat, dam-
num sit commune sociis, an proprium eius qui illud ap-
posuit.
- 393 Quando tale damnum ad eum qui apposit operam aut in-
dustriam, spectet siue ex toto, siue ex parte.
- 394 Quae dampna apponentis operam, vel industriam sint, &
quae non sint communia aliis sociis.
- 395 De expensis gratia societatis factis ab apponente operam, vel
industriam, quid sit reueniendum.
- 396 Tres opiniones de difficultate; an licita esse possit societas in
qua capita e saluum sit ei a quo apponitur, illiusque pericu-
lum subeat is qui operam, vel industriam apponit.
- 397 Probatio sententiae dicentium licitam esse, si virtute saltem
contingat contractum assicurationis: tum visum capit-
alis, tum etiam lucri expectati.
- 398 Rationes ostendentes nihil ob stare quoniam tales contractus
asscurationis possunt ab apponente pecuniam fieri cum so-
cio apponente operam, vel industriam.
- 399 Quando in ea re contingat illicita palliatio mutui vsurarij.
- 400 Documenta vtriusque ad dicendum an talis palliatio contem-
gat in societate circa negotiationem habentem comuni-
tos contractus assicurationis.

QVI D & quod duplex sit negotiatio, ac quibus modis ef-
ficiatur, traditum est in praecedenti cap. et additis se-
pitem modis quibus est illicita. Conditiones vero quas so-
cietas circa eam requirit, ut censetur licita, eas sunt quas
antea

ante num. 380. recensimus in explicacione sextæ varietatis societatis. Inter eas vero duæ imprimis sunt obseruandæ ad vitandam restituendi obligationem. Prior est, vt capitale quod quisque apponit, stet ipsius periculo, sicut & lucro, hoc est, periculis pereat damno apponentis, sicut fructificans eiusdem commodo fructificat. Posterior est, vt in omnibus arbitrio boni & experti viri seruetur inter socios æqualitas proportionis: ac pro quantitate partium collatarum, id est, pecuniæ, operarum, industriæ, & lucrum diuisatur, prout habent Caiet. 2. 2. quæst. 78. art. 2. ad 5. Sylu. Societ. 1. quæst. 1. Sotus lib. 6. de iust. & iure quæst. 6. art. 1. Nauar. in Enchir. c. 17. num. 251. Couar. in 3. variarum resol. cap. 2. num. 2. & Molina de iust. & iure tract. 2. disput. 415. vbi varios persequitur modos inuendi istiusmodi societatem.

Sic autem accipe æqualitatem proportionis; vt qualis fuerit proportio eius quod vnusquisque apponit ad ea, quæ alij apponunt, talis sit proportio lucri quod quisque est reportaturus ad lucrum quod alij reportaturi sunt: talis item proportio periculi & damni cui se exponit, ad pericula & damna quibus alij se exponunt: aut si in aliquo istorum inæqualitas inueniatur, ea aliunde compensetur, itaut computatis omnibus arbitrio prudentis, æqualitas inter socios, in ipso contractu cernatur.

Vbi aduertendum est æstimationem plurium ex iis quæ ad istiusmodi contractum contribuuntur, non consistere in indiuisibili; sed habere suam latitudinem. Nam æstimatio operarum suam habet, attento propriæ personæ periculo maiori, vel minori, cui se exponit is, qui operas ipsas apponit: vt si per mare exportaturus sit merces. Item attenta maiore, vel minore molestia & labore subeundis ab eo. Æstimatio item industriæ, quam quis est appositurus, latitudinem habet: quia industria illius, qui dexteritatem habet ad distrahendas merces, aut ad aliam executionem accommodatam ad lucrum (quod plurimum pendet ex huiusmodi dextertate & peritiæ negotiandi) plus valet, quam industria altariis, qui talis non est. Ideoque, vt Instit. de societate, §. 2. dicitur, sæpe quorundam ita pretiosa est operam in societate, vt eos iustum sit conditione meliore in societatem admitti. Præterea æstimata vsus nauigij, aut cuiusvis alterius instrumenti necessarij ad negotiationem & lucrum, suam etiam habere potest latitudinem.

Quæ cum ita sint fit vt æqualitas quæ in contractu isto societatis requiritur, non consistat in indiuisibili: sed habeat latitudinem, aliquando maiorem, aliquando minorem: quod relinquunt prudenti iudicandum ex concurrentibus circumstantiis. Et ita quando arbitrio prudentis continget egredi totam latitudinem æqualitatis, quam iustitia exigit, contractus censendus est iniustus, ac inducere obligationem restituendi, quantum est opus, vt is ad æqualitatem reducat, atque intra dictæ latitudinis limites contineatur. Id quod Caiet. loco cit. sic illustrat exemplo. Ponat vnus mille ducatos: alter operas æstimatas mille item ducatis, & tertius industriam æstimatam quingentis; itaut communis summa sit duorum millium, & quingentorum ducatorum: dum fiet diuisio siue lucri, siue damni ex societate secuti, primus & secundus parem portionem accipient, & tertius partem medio minorem, alioqui erit inæqualitas. Idem vero locum habet, cum socius qui grauatur inæqualitate, eam non condonat liberaliter, sed inuoluntarie patitur: siue quia eam ignorat: siue quia scit quidem, sed tolerat: quia id illi melius est quam abstinere à tali contractu. Quod si ex liberalitate pati velit talem inæqualitatem; siue quia socius sanguine, aut amicitia ei coniunctus est: siue quia remunerare vult obsequia sibi exhibita; siue quia vult elemosinam facere: nulla iniustitia committitur: quia volenti, & consentienti plena liberalitate, nulla fit iniuria. Nonnullæ dubitationes mouentur circa huius generis societatem, quibus deinceps satisfaciendum est.

Prima dubitatio; qualiter pecunia quæ in contractu societatis contribuuntur, consideranda sint, vt fiat proportio earum cum opera, aut industria, quæ ab alio ponitur.

DIFFICULTAS hæc versatur in eo; an pecuniæ ipsæ sint considerandæ iuxta quantitatem in qua contribuuntur: an vero iuxta valorem periculi cui in tali societate exponuntur; Sententia autem Soti est in lib. 6. de iust. & iure quæst. 6. art. 1. iuxta periculi valorem debere pecuniam considerari. Ratio eius est, quod pecuniam contribuens in societatem, non det illam, neque illam omnino amittat, cum si salua maneat, eam sit integram recepturus. Vnde reuera nihil aliud videtur conferre quam pecuniæ periculum: cuius proinde valor (qui tantus esse censendus est, quantum ipse pro eiusdem æstimatione dare vellet) conferendus est cum eo quod valet industria, ab alio apposita, vt æqualitas seruetur. Nauar. vero in Enchir. cap. 17. nu. 251. & nonnulli alij quorum meminit Petr. à Nauar. lib. 3. de restit. cap. 2. num. 448. tenent oppositum: nempe habendam esse rationem valoris pecuniæ secundum se. Quæ sententia conformior est vsui communi: nam vt recte Nauar. ait, illud inuentum Soti nouum est, quo nulli negotiatores adhuc vsi sint. Et certe ex eo sequeretur, quod si quis decem millia ducatorum contribuere ad aliquam negotiationem tutissimam, ex qua ingens lucrum speraretur, etiam si modica ad ipsum comparandum opus esset industria, & labore; ille nihil serelucris posset accipere: sed totum fere pertineret ad socium cuius operæ fuerint modicæ, & ad quas modico stipendio potuisset conduci. Id autem vt aperte falsum, intellectus admittere omnino respuit. Præterea cum ad lucrum faciendum tota pecunia illa principaliter concurrat cum industria hominis, nec diuisa esse, sed maneat in dominio illius qui eam ad id appoluit: itaut periculo sit ipsius, si ea perierit; sane à ratione alienum videtur asserere quod ipse apponens possit solum de lucro participare, quantum æstimatur pecuniæ periculum: nec simul quantum effectus, id est, lucrum ipsum, ex ea pendet.

Quamquam tamen in ea quæ Petrus à Nauar. consequenter tradit, non est accipiendæ hæc sententia in eo rigore, quo valor pecuniæ sic attendi debeat, vt æquipollentes omnino debeant ab altero poni operæ. Nam sic contingeret inæqualitas. Cum enim constet pecuniam recuperari posse, si beneres succedat; non autem operas ipsas, quæ sunt actiones fluxæ, nõ esset æqua pars & cõditio contrahentium, quandoquidẽ apponens operas, & industriam, tantum apponeret valoris, quantum alter nihilominus, etiam si res bene succedat, perdet eundem valorem: seu illas suas operas; quas si locasset, tantum valuissent sibi, quantum alteri valet pecunia sua, quam recipit integram. Quæ sane in re est aperta inæqualitas.

CONCLVDENDVM est igitur cum memorato auctore; virum bonum in constituenda æqualitate inter socios, quorum vnus pecuniam, & alter industriam, vel operas contribuit; neque solum valorem pecuniæ secundum se, neque solum periculum illius amittendæ considerare debere, prout proposuit rationes satis ostendunt. Sed cum tria notari possint in pecunia negotiationi exposita: primum, valor illius secundum se spectatæ: secundum, valor eiusdem spectatæ in ordine ad lucrum, & vt exposita negotiationi fructifera est: ratione cuius valoris sit, vt in mutatione possit supra fortem accipi actuarium illud quod dicitur lucri cessantis: tertium demum, periculum amittendi vtrumque valorem, nihilq; lucrandi. Itemq; possint in industria duo considerari: nimirum valor ipsius, & periculum perdendi lucrum ex ea speratum. Cum inquam hæc notari possint; vir ipse bonus, cuius arbitrio æstimatio committitur; taxare debet vna ex parte, tum (sententia Soti congruent) periculum amittendi pecuniam; tum (congruent) sententia Nauari; i) eiusdem pecuniæ valorem quæ habet in ordine ad lucrum: statuendo quantum ea plus valeat exposita in negotiatione, quàm non exposita. Altera ex parte vero, taxare valorem operæ, vel industriæ, statuendo quantum ex illa mandatur valere in ordine ad lucrum futurum: cui valori si duo antedicta æquipol-

388.

389.

leant, socii æquales, in fortibus censentur, si minus, inæquales.

De periculo autem amittendi lucrum speratum, nulla difficultas est, quia pariter omnes socii exponuntur ei pro rata fortis ab unoquoque appositæ, sicut & pro rata participes sunt lucri, quod secutum fuerit ex negotiatione, circa quam inita est societas.

Secunda dubitatio, an quando vnus sociorum ponit pecuniam, & alter operam, & industriam: absoluta huiusmodi societate, sit inter eos diuidendum solum lucrum, deducta pecunia capitali, quæ integra permaneat apud eum qui illam apposuit: an vero sicut lucrum, sic & capitalis pecunia diuidenda sit inter socios pro rata.

390. **D**E hac re plerique sentiunt solum lucrum diuidendum esse: capitale autem esse deducendum, ac dandum ei qui illud apposuit. Inter eos sunt Caiet. in verbo Societas, Sotus lib. 6. De iust. & iure q. 6. art. 1. in fine, Nauarrus in Enchir. cap. 17. num. 253. Sed videtur distinctione vtendum cum Lud. Molina de iust. & iure tract. 2. dist. 416. & Petro à Nauar. in ante citato cap. 2. n. 458. ac dicendum, quando opera, & industria apposita secundum se in valore æquipollet pecuniæ, quam alter apponit: vt si vnus sociorum apponat ducentos aureos, & alter operam & industriam tantumdem valentem, licite iniri contractum quo tam lucrum, quam capitale diuidatur æqualiter inter socios. Quinimo pactum quod fieret tunc in contrarium, vt solum lucrum diuidendum sit, & capitale integre ad eum pertineat qui illud apposuit, iniquum esset: obligationem inducens restituendi quantum sufficit vt ad æqualitatem contractus reducatur. Quinetiam tales socii conuenientes, se in fine societatis diuisuros per partes æquales, non exprimendo, solumne lucrum, an vero totam summam, ne videantur celebrasse contractum iniustum censendi sunt intendisse quod totam summam diuiderent. Pro qua doctrina facit aperta ratio, quia æqualitas quæ maxime in hoc contractu sequenda est, vt prædicimus, exposcit sic, & non aliter fieri, vt de se patet: sicque docent Conradus de contractibus quaest. 96. & alii quos refert & sequitur Couar. in l. b. 3. var. re. ol. cap. 2. num. 2.

Quando vero opera, aut industria æquipollet tantum vsui pecuniæ: seu quando pecunia præcise, vt exposita negotiationi, tanti valoris est, quanti ipsa opera, vel industria, tunc si negotiatione finita maneat salua pecunia sine lucro, non est ea ex compensatio facienda socio qui operam, vel industriam contulit, quia alter qui pecuniã ipsam apposuit, æquale damnum sustinuit (valoris nimirum eiusdem pecuniæ in ordine ad lucrum) & illius dominium semper retinet, nec ab se abdicauit per contractum societatis. Qua de causa, sicut in tali causa, si aliquid de eadem pecunia post negotiationem decesserit, alter socius non teneretur illud supplere: imo ipse eadem de causa, quando integra manet, non habet ius ad aliquid illius.

391. Eadem adhuc de causa, cum Angelo Societas 1. §. 17. Syluestro eod. verbo quaest. 20. Rosella quaest. 30. reiciendum est, quod aliqui dixerunt, cum societas soluitur, postquam is qui pecuniam contulit eam integram recepit, ille qui operam posuit, debeat illarum valorem accipere, ac deinde lucrum reddendum, pro rata sortis cuiusque diuidi. Nam, vt recte ait Angelus, operæ non sunt vt pecunia aliquid permanens in sorte, sed aliquid transiens. Est enim vsus quidam personæ in ordine ad lucrum, sicut distractio ipsius pecuniæ expositæ negotiationi, est illius (vt vocant) interusorium, id est, vsus in ordine ad lucrum. Vnde patet, quod cum vterque vsus (personæ inquam & pecuniæ) æqualis valoris fuerit in ordine ad lucrum, non esse rationem cur potius specialis compensatio operarum (id est vsus personæ) fiat, quam vsus pecuniæ æquivalentis illi, præsertim cum, vt ait Sylu. plerumque fieret vt nihil, vel parũ admodum lucri reportaret is qui pecuniam apponit. Cæterum si operarum maior sit valor, quam vsus pecuniæ in negotiatione, is qui saluum recipit capitale, tenetur alteri excessum valoris recompensare ex ipso capitali: sicut e contra si operæ essent minoris valoris, is qui illas apposuit, tenetur pro rata de tali damno accepto, quem-
id. ex Couar. notat Petrus à Nauar. incit. cap. 2. nu. 462. Et pa-

tet quia æqualitas in contractu societatis seruanda, postulat vt quisque sociorum eadem proportionem sit particeps damni, qua esset lucri ex societate emergentis.

Tertia dubitatio, an quando perditur pecunia capitalis, damnum debeat esse commune socijs, vel esse tantum eius qui illam apposuit.

DE hac re duæ sunt sententiæ percipiæ, vt videre est apud Angelum §. decimo, Sylu. quaest. 6. in verbo Societas 1. & apud Couar. paulo post citandum, quarum prior habet: quando opera, vel industria socii non æquiualeat pecuniæ in commune collatæ, tunc lucrum ante, siue post operam collatam pecunia pereat eam rescirari debere ab illo qui ex contractu societatis tenebatur operam conferre: quando vero opera, vel industria æquiualeat pecuniæ, si hæc perdatur, antequam illa ponatur, iacturam eiusdem pecuniæ debere pro rata rescirari ab eo qui operam apponere debuit; non item si iactura eiusmodi contingat post operam appositam.

Posterior sententia vero habet: in vniuersum, siue ante, siue post operam appositam, pecunia capitalis pereat, perire tantum illi qui eam apposuit, hancque memorati authores priore probabiliorum putant: quam etiã sequuntur Caiet. in verbo Societas, Nauar. in Enchir. cap. 17. n. 452. Couar. lib. 3. variat. resolut. cap. 2. num. 2. Armilla in verbo Societas num. 3. Sotus in lib. 6. De iust. & iure quaest. 6. art. 1. ad primum, & Petrus à Nauar. in eod. cap. 2. num. 461. rationem bonam adferens, quia societas absolute contracta, dominium pecuniæ non transit in socium, nec fit commune socijs: sed retinetur ab eo qui pecuniã ipsam cõferit in societatem. Quare ei soli perit, sicut ei soli salua manet. Atque hoc, siue ante siue post operam positam pereat: cum substantia & natura societatis exigit, vt sicut opera amitti potest illam ponenti, sic etiam pecunia perire possit illam conferenti in societatem.

Quam tamen sententiam aduertendum est non procedere, cum tunc perditio pecuniæ acciderit culpa leui, vel lata apponenti operam: quia tunc tale damnum rescirare tanquam illius causa tenetur, non minus quam in deposito, vt ex Sylu. habet Petr. à Nauar. in sequ. num. 462. Addens consequenter ex eod. & ex Couar. loco cit. & Nauar. in sequen. n. 253. non procedere, quando societas facta fuerit tali conditione, vt ex pecunia vnus, & opera alterius fieret vnus cumulus vtriusque communis quoad dominium, sicut futurum est lucrum commune. Tunc enim si æqualis sit fors quam quisque contulit in illum cumulum, æquale damnum etiam erit in capitali sicut lucrum deberet esse æquale. Sin autem alter minus posuit, tunc pro rata sentiet damnum: & econtra si opera perditã maneat capitale, debet similiter pro rata compensatio fieri ei qui illam apposuit. Ratio est, quia ille cumulus erit communis: quare nõ est maior ratio cur potius vni perdatur, quam alteri, vel vni saluus sit, & non alteri. Vnde idem quod de lucro diceremus (participandum esse scilicet à singulis, pro rata sortis quam quisque in eundem cumulum contulit) pariter dicendum est de damno. Quæ tamen intelligenda sunt de societate, prout est absolute contracta, nihil paciscendo de capitali. Aliquando enim pacto sociorum tacito, vel expresso, aut etiam ex patriæ seu provincie consuetudine, alia ratio agendi tenenda est.

Aduerte ergo finita negotiatione circa quam inita est societas, faciendum esse lucri vel damni diuisionem, prout ab initio inter socios conuenient expresse, vel tacite, si que nulla inter eos facta fuerit conuentio, esse in diuisione seruandam patriæ vel provincie consuetudinem, solitam inter similes negotiatores seu socios seruari. Quod si non sit talis aliqua consuetudo, in diuisione siue lucri, siue damni procedendum est iuxta doctrinam ante traditam.

Quarta dubitatio, vtrum damna sociorum vltra capitale contingant, sit inter ipsos communicanda.

AD hanc in verbo Societas 1. respondent Angelus §. 35. Sylu. quaest. 9. Armilla nũ. 12. dãnã quæ socijs incurrit
ex ipsa

ex ipsa societate, seu intuitu societatis, esse communicanda: nisi lata, aut etiam leui culpa sua incurrisset in ea: quia tunc ex vi contractus initi, imputarentur illi. Hinc si deserens pecuniam negotiationis gratia, vulneratus est à latronibus, ideoque fecit expensas: aut si aliqua perdidit, quæ non habuisset secum, nisi communi aliorum nomine profectus esset, compensanda est ei ex communis talis iactura. Secus vero est, vt addunt Sylu. & Armilla, si damna incurritur quidem occasione societatis, sed alio intuitu, quam societatis: vt si ab hoste focus vulneretur, non spoliationis, sed inimicitie gratia, quantumvis in manus illius non incidisset, nisi profectioem eam suscepisset, longe enim diuersa sunt commodum, aut incommodum focii, occasionem habuisse ex societate, & aduenisse ex ipsa societate: in posteriore euentu enim, vt commodum, sic & incommodum commune est focii: non item in priore. Quod communiter Doctores asserere notat Molina de iust. & iure tract. 2. disput. 418. vers. Obserua.

Adde item iudicium esse, si occasione societatis abfuit focus à ciuitate, ideoque consanguineus moriens non constituit ipsum heredem. Etenim talem iacturam ceteri focii refarciri non tenentur, tanquam nihil ad eos spectantem, vt ex eo patet quod non fierent participes talis hereditatis, vt nec alterius commodi, quod per occasionem suæ profectiois, ei obuenisset, vt si à Rege donatus esset castro, aut alio munere. Ea enim sola lucra, vel damna apponenti operam, debet focus communia esse, quæ contingunt ei ratione societatis, non autem quæ propriæ personæ, licet occasione societatis.

Itud vero quod de damno dicitur extendendum est ad expensas gratia societatis factas ab apponente operam, vel industriam, vt ibid. Angelus & Sylu. vtique quest. 12. & Armilla num. 13. docent: cum dicunt eas esse deducendas ex communi pecunia: quia lucrum intelligitur deducis expensis, causa illius factis: demendo tamen sumptus qui domi alioqui faciendi essent. Quam demptionem non esse iniustam Nauarrus concedit in Enchir. cap. 7. num. 282. etiam si velit eam non habere locum, quando non fuerit deducta in pactum: cui Molina assentitur in seq. disput. 418. vers. Aliæ.

Aduerte autem pro praxi, iuxta legem Sisfrates, §. Si quas ex focis, ff. Pro focio, in numero expensarum, causa societatis factarum, ceteri eas quæ ipsarum, mercium sunt: exempli gratia, si conducatur iumenta vel nauigia ad eas portandas, vel si aliquid expendatur ad eas seruandas, aut meliorandas, nisi expresse aliud in pactum iustum sit deductum: aut nisi in aliquo euentu particulari contrarium habeat consuetudo rationabilis. In quibus omnes conuenire notat Molina in eadem disput. sub initium. Ceteri pariter eas, quæ sunt focii, vt laborantis pro societate: nempe id quod iter faciendi, pro mercibus ipse vel famuli expendunt, si expense sunt rationabiles, ad se alendum, vel resistendum volentibus ipsos spoliare in via: vel ad curandum ipsos à latronibus vulneratos, tales enim expense communes sunt toti societati, sicut alia damna quæ ratione eiusdem contingunt, vt quod focus ponendo operam spoliatus sit à latronibus pecunia sua, pallio, ense, &c. quod morbo correptus sit, vel captus ab hostibus, & ad sui curationem, vel redemptionem sumptus extraordinarios facere coactus sit, & sic de ceteris, quorum per se societas causa fuerit, iuxta legem Cum duobus, §. Quidquam sagariam, & legem Secundum Iulianum, ff. Pro focio.

Notat vero Petr. à Nauar. in cit. cap. 2. numer. 464. ista procedere, quando aliquid remanet de capitali, seu de bonis in quibus constituta est societas. Nam de aliis bonis, alius focus non tenetur damna incurra refarcire, nisi inter vtroque societas esset omnium bonorum, aut omnium lucrorum, aut certe nisi ab initio inter socios conuentum esset expresse, vel tacite, aut consuetudo patriæ recepta aliter haberet, iuxta antedicta in fine præcedentis dubii.

Quæritur potest vero, an si focus non habeat ex communibus bonis, vnde necessarias expensas faciat, teneatur ex iniustitia illas facere ex suis propriis, tanquam societati mutuo datis? Ad quod cum Molina in eodem tract. 2. disput. 418. vers. Quando aliquis, respondendum est teneri, si nequeat a liberatione damnum commune auertere, quia tenetur eam

diligentiam rebus communibus adhibere, quam quisque propriis adhibere solet. Cum igitur quisque ad res suas conseruandas de suo impendat, idem præstare debet ad conseruationem rerum communium, non quidem gratis, sed cum iure resumendi ex communi id quod impenderit, non minus quam si aliunde illud mutuo accepisset in eum vsum.

Quinta dubitatio, an licite iniuri possit societas, vt pecunia ei qui il. am. apposuit salua sit, & totum eius periculum subeat ille qui ponit operam, vel industriam.

De hac re sunt tres opiniones. Prima, non posse iniuri licite. Ita Panormit. ad cap. per vestras, De donat. inter virum, & vxorem. Armilla in verbo Societas, num. 8. Sotus in 6. de iust. & iure, quest. 6. art. 2. Altera est Caiet. in tomo primo Opusculi. Opusculo vltimo, responsione 18. licite iniuri per varios contractus, variis temporibus factos, non autem per vnum, aut per diuersos eodem tempore factos. Tertia est, posse licite eodem etiam tempore iniuri per vnum contractum virtute continentem duos, vel tres, nempe contractum societatis, contractum assurancementis sortis, aut etiam contractum venditionis lucri expectati pro certo pretio: quorum trium meminimus in præced. nu. 242. Ita post Maiore expresse sentiunt Nauarr. in Enchir. cap. 17. num. 235. & Coar. in lib. 3. var. resolut. cap. 2. num. 4. Et assentiuntur Petrus à Nauar. eosdē ac alios citans in lib. 3. De restit. cap. 2. num. 442. & Gregorius à Valent. 2. 2. disput. 5. quest. 24. & 25. vtrobiq; puncto 2. vbi ait, agitata Romæ præfenti dubitatione in nobili Theologorum consessu, itū esse in hanc sententiam. In quam etiam ire censendi sunt, qui absolute docent licitum esse iniuri societatem apposito contractu assurancementis, seu pacto de securitate capitalis, aut etiam lucri sperati, inito cum vno ex focis, aut cum aliquo alio pro iusto pretio. Id quod docent in verbo Societas. Angelus §. 7. & Syluest. quest. 2. Gabriel. in 4. distinct. 15. quest. 11. art. 3. dub. 10. Contrad. De contractibus quest. 97. & Ioseph. Angles in 2. parte florum Theolog. initio tractatus De societ. assentiunturque recentiores, vt Molina tract. 2. De iust. & iure, disput. 417. & Leon. Lessius lib. 2. cap. 25. dubit. 3.

Probatur autem ea sententia, quia si quis alicui ponenti industriam, & operam, det pecuniam ad societatem, ex qua verosimiliter speratur lucrum, v.g. centum, potest cum alio tertio pacifice de securitate suæ sortis principalis, p. qua parte dicti lucri sperati, necdum certi, atq; illud quod speratur est ex eodem lucro sperato, ad incerto, potest vendere alteri pro alia eius certa parte, seruando tamen in huiusmodi pretii æqualitatem commutari iustitiam, secundum boni, ac periti viri arbitrium. At qua ratione terrius potest illam assurecare, eadem potest & focus, vt à Sylu. loco cit. dictum commendat Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 254. Quare ab initio quando contraxit, potuit prædictos tres contractus iniuri cum focio, primū scilicet societatis, ex qua verosimiliter speratur: secundum assurecationis capitalis pro quarta parte eiusdē lucri sperati, & tertium venditionis partis reliquæ lucri sperati, & incerti pro quinq; vel quatuor certis.

Idem confirmatur ex definitione Cap. per vestras, De donatione inter virum, & vxorem. Per eam enim statuitur, vt si apud maritum vergentem ad inopiam, neque habentem pro cōseruanda vxoris dote sufficientem cautionē, eadem dos dari debeat alicui mercatori (ad negotiationem nimium) & vt secura sit apud illum, & ex ea salua sustineri possint onera matrimonij. Id quod nequiret tanquam licite factum excusari aliter, quam per tres iam dictos contractus cum mercatore initos, vt recte in Enchir. cap. 17. num. 756. declarat Nauar. Adde idem esse iudicium de consuetudine quæ viget in quibusdā Gallie, & Italia locis, vt Ecclesie, pupilli, vidua, & hospitalici pauperes, suas pecunias in commune cōferant cum mercatore, hac lege, vt quatuor, vel quinq; accipiant pro centū, salua semper ipsorum capitali pecunia. Nā talis consuetudo non potest aliter excusari ab vfura, quæ quod initium habuerit ex celebratione trium prædictorum contractuum, quos virtute contineat ille, quæ sic celebrant. Idē etiam confirmatur ratione, quia cum plures contractus diuisi, sunt iusti, coniunctio eorum non facit iniustitiam,

396

397

nihil aliud est, quam contractum iustorum collectio, & quasi cumulus.

398.

Confirmatur adhuc à simili per Cap. vnicum De commo- modo, vbi approbatur pactum commodationi adiunctum, ex cuius vi periculum rei commodatae maneat penes com- modatarium, licet commodans retineat dominium, & iuxta Cap. Bona fides, de deposito, approbatur pactum deposti- tioni adiunctum, quo periculum rei depositae sit penes de- positarium, manente nihilominus domino eius penes de- ponentem. Quare non videtur ratio dari, cur in societate non approbetur pactum, quo socius cui pecunia traditur ad negotiandum opera, vel industria sua, totum eiusdem pe- riculum assumat, facta ei iusta compensatione pro quanti- tate periculi quod in se suscipit; etiam si is qui tradidit, reti- neat dominium.

Neque pactum eiusmodi censendum est contra societa- tis naturam esse; quandoquidem cum eo perinde, ac sine eo, ille ipse qui pecuniam apposuit, vere manet eiusdem dominus (vt contra Sotum Molina in cit. disp. 417. concl. 2. ostendit) atque ex ea tantum ex re propria lucrum accipit titulo societatis. Neque mercator cui tradita est, quantum- cunque illam asscurauerit, potest pro libito eam inquem- cunque usum transferre, sed debet iuxta voluntatem socij, à quo in societatem collata est, eam exponere negotiationi, non minus quam si non esset à se, aut ab alio asscurata. Ne- que sic instituta societas, est illa Leonina, reprobata in iure, lege Si non fuerint, §. Aristo. ff. Pro socio; talis enim est qua totum periculum reicitur in socium, nec id onus aliunde compenatur.

Neque etiam dici potest societatem per praefatum pactum transire in mutuum: falsum est enim, quod Sotus putat, cum periculum capitalis transmittitur in socium, ad hunc pertinere dominium illius; eo quod solius domini sit peri- culum rei subire, iuxta illud ab omnibus receptum. Quod si res pereat, debere domino perire. Falsum inquam illud est, quia id ipsum receptum ab omnibus, verum est tantum ex natura, & communi conditione rei; ita ut nihil impediatur rem, vt domino, sic & alteri perire, qui illius periculum in se suscepit ex pacto, & stipendio à de causa conuento; sic- que saluus maneat societatis contractus, non obstante quod pecuniae periculum non subeat is qui illam contulit. Adde, nec ipsum societatis contractus esse vitia aliqua ini- iustitia, si periculum subeunti fiat debita compensatio; ita nimirum vt seruetur id, quod est de natura societatis, vt damnus, & lucrum inter socios communia sint ex aequo, nec minus damni sentiat ille, qui plus lucri erat percepturus, vel contra.

399.

Constitutum sit ergo, à peccato excusari eum, qui sine celebratione explicita trium antedictorum contractuum, pecunias suas mercatori, vt negotietur, committit cum pacto recipiendi, saluo etiam capitali, tantum lucri quantum attenda ratione negotiationis, temporis, personarum, &c. iuste possit exigi, si expresse celebrarentur omnes iidem an- tedicti contractus.

QVA TAMEN in re cauenda maxime est palliatio mu- tui usurarij, quae continget, nisi à radente pecuniam, vt à Petro, intendatur vera contractus societatis celebratio cum eo cui traditur, vt cum Paulo, qui reuera negotietur, atque adsit vtrique verus animus dandi, & accipiendi pecuniam ad eiusmodi societatem; ita ut Paulus debeat velle ex tali pecunia negotiari, & Petrus velle, vt ille reuera negotietur. Nam tali voluntate deficiente, quia non agetur ea qua par est fide in adiciendo contractui societatis duos alios me- moratos; non poterit tuta conscientia lucrum supra fortem accipi: cum vt Nau. r. in cit. cap. 17. nu. 258. recte ait ait, mortali- ter peccet is qui in societate pecuniam in certum lucrum dat illi, quem scit non esse ex ea negotiaturum; velut militem, vel Clerico indigentibus. Et ratio est, quia quantumuis ad- dat contractum asscuracionis; societas tamen tantum est simulata, velans mutuum usurarium, in quo salua manente pecunia lucrum capitur nulla iusta causa id excusante.

Porro quo is qui tradit pecuniam in societatem adiectis contractibus asscuracionis pecuniae, & lucri expectati, non habuerit verum animum ineundi societatem; signum esse potest, si ipse illam non iniret, si contractus eiusmodi non

adiungerentur. Id enim indicat animum lucrandi ex pecu- nia salua, sicut sit in mutuo usurario; nisi id faceret socio vltro consentiente, ad euitandam molestiam conficienda- rum rationum dari, & accepti, vel certe eo quod sit de eius- dem socij fidelitate incertus, nec facile debeat ei fidere. Quod si diffidendi iustam causam non haberet, & nihilomi- nus sine talibus contractibus adiectis societatem inire omnifido recusaret, ne capitale suum exponeret periculo, quod subestudum est in societate; vehemens sane tunc sus- picio esset, quod pecuniam non tradat ad societatem, eo modo quo licitum esse diximus, sed mutuum palliatum ce- lebrat. Neque aliud audeam in praxi statuere, nisi in aliquo particulari casu tales circumstantias adesse viderem quae aliud mihi persuaderent. Vnde consequens est, quod etsi non videatur tenenda sententia Caietani existimantis tres pre- dictos contractus non posse à principio simul cum socio iniri, eam tamen esse hoc nomine commendandam; quod quando ex intervallo post celebratam absolute societatem, celebrantur duo alij contractus asscuracionis pecuniae, & venditionis lucri ex illa sperati, satis constare videtur, quod socius conferens pecuniam, noluerit mutuum palliare, sed veram societatem celebrare.

Nota pro praxi consentanea: a explanationi pr. posita difficultatis.

Ceterum pro praxi quaedam notanda sunt circa iam pro- positam sententiam nostram. Primum est, eam non habere locum si voluntas fuerit mutuandi; quia eo ipso contractus societatis cum asscuracione, tam capitalis, quam lucri sperati, usurarius est ac iniuus coram Deo.

SECUNDVM est, eam posse locum habere quantum- que antedicti contractus asscuracionis non apponantur formaliter societati; dummodo enim adsit voluntas, non nisi licito modo contrahendi, neque maius lucrum petatur quaequum sit pro ratione negotiationis, & aliarum circum- stantiarum; sufficet si illi intercedat virtualiter, vt si is qui appositurus est operas, non curans formaliter adhibere tres contractus, dicat; Da mihi centum aureos ad talem nego- tiationem, & si velis, in me suscipiam totum illorum peri- culum, insuperque tibi tale lucrum certum dabo, retento mihi toto, eo quod ex eadem negotiatione prouenturum est. Aut si is qui in societatem tradit pecuniam, simile pactum offerat, in quo virtute contineantur tres dicti contra- ctus, vnus societatis, & duo asscuracionis.

TERTIVM est, de rigore quidem veram esse talem sen- tentiam, quando pretia asscuracionum sunt iusta, & abest voluntas mutuandi: in praxi tamen non esse facile suaden- dam, aut etiam sequendam, propter periculum defectus veri animi celebrandi sincere societatem. Cui defectui occa- sionem praebere maxime potest, quod praedicti asscuracio- nis contractus, societari ipsi virtualiter tantum apponantur. Accedere etiam potest scandalum, quod quoties, speratis omnibus circumstantiis, ex tali modo contrahendi dari iudica- bitur, contractus licite celebrari non poterit, quia, esto, non sit contra iustitiam, erit tamen contra charitatem.

QUARTVM est, per eandem sententiam difficultus ce- teris excusari, immo vix excusari, posse eos qui semper, & ex omni genere negotiationis, aut artificij, à quacun- que persona eandem summam lucri (verbi gratia quin- que pro centum) saluo capitali petunt. Vix enim fieri potest, quin ubi adsit mutuandi affectus, immo & ple- rumque aperta iniustitia; cum oporteat pro diuersitate negotiationis, & temporis, aut loci, in quo ea exer- cetur, aut personarum à quibus, aut cum quibus exerce- tur, aestimationem periculi, & spem lucri variari; & per con- sequens iustum pretium asscuracionis, siue capitalis, siue lucri sperati mutari. Quo fit vt nequeat sine iniustitia semper idem seruari; prout recte notatum est à Caieta- no in tomo I. Opusculorum, tract. 31. responsione 11. sub finem.

QUINTVM est, ex eadem sententia recte inferri contra Sylu. Societas 1. quest. 5. ab usura excusari posse contractum societatis cum pacto, quod tertia pars periculi pecuniae per- tineat ad eum qui illam apponit, & duae aliae ad eum qui

apponit

ponit operas, dummodo huic ab illo iusta compensatio iustantur, verbi gratia, ei cedendo de lucro eo negotiatione expectato, quantum aestimari potest tale periculum, verumque adit vrinque animus negociandi. Nam si quis prestet recedere totum periculum in socium, id recompen- sando sufficienter, data maiore, quam esset alius ei debita, luci parte, prout antea ostensum est, cur non poterit simili modo in eum recedere periculum duarum partium capitalis relin- quendo ei tot partes luci, quot sufficienter ad compensandam periculum susceptionem? Vtura autem esset manifesta, si quis absque iusta compensatione, vellet capitale sibi pro parte securum esse; quia pro parte etiam interueniret mutuum ex quo lucrum caperetur.

SEPTIMUM est, eidem sententia non aduersari bullam Sixti V. que incipit, Detestabilis, cum damnat societatem in itam cum pacto de saluo capitali. Nam intelligenda est, cum tale pactum sit ex vi ipsius societatis; non autem cum sit ex vi alterius contractus ei admixti, ut Toletus qui ei a consiliis erat, respondisse fertur. Et ratio esse potest, quia per hoc non tollitur ratio & iustitia licite societatis; per illud autem tollitur. Est enim manifesta iniustitia, si quis eo solo nomine, quod in societatem tradat alteri pecuniam, velit ut se faciat de ea securum. Namque vi solius societatis, ad nihil aliud socii tenentur ex iustitia, quam ad iustam distributionem damni, & lucri; periculo fortis vniuscuiusque remanente apud vnumquemque. Quinimo, ut bene loco cit. notat Caietan. ex vi solius societatis, socius non potest alium socium cogere ad ineundum secum asecurationis contractum; quia id onus est, quo ipse grauari non potest, nisi vltro suaque sponte velit illud subire.

SEPTIMUM est, eidem sententia consentaneum esse, quod Nauar. in Enchir. c. 17. num. 257. habet licitum esse legare parochio, aut beneficiariis alicuius Ecclesie certam pecuniam, ut illam perpetue negotiationi exponant accipiendo quatuor, vel quinque pro centum singulis annis, ex quibus soluantur stipendium dicentibus aliquot Missas, quia id est legare fructum quem talis pecunia etiam manens salua, potest exposita negotiationi proferre, ob adiectos ad contractum societatis duos alios asecurationis iustos. Postremum est, eadem ratione qua admittitur proposita sententia admitti pariter posse, licitam esse societatem, quas qui operam suam collocat in commune, vult tantum certum quid, & esse prorsus liber a damno. Nam id est societati addere contractum asecurationis, aut potius inire contractum locationis operarum, quo in stipendium accipitur pars lucri ex negotiatione prouenientis, quemadmodum habent in verbo Societas. Angelus, §. 6. & Syluester. quest. 3. Multa quidem alia ob negotiantium miras inuentiones occurrere possunt dubia de illiusmodi societate, sed de illis eadem ratione ac de precedentibus iudicandum est; quandoquidem in illis pari ratione expendendum est; an quid illicitum, aut iniquum contineant, necne.

CAPVT XXX.

De societate circa animalia.

SUMMARIUM.

- 401 Varij modi quibus societas circa animalia celebratur.
- 402 Conditiones requiruntur, vt societas circa animalia censeatur licita.
- 403 Quod illis concurrentibus sit licita.
- 404 De societate in qua conseruatur capitale restaurando iacturam animalium que moriuntur, substitutione aliorum que nascuntur.
- 405 De societate in qua dantur animalia, aestimata pretio, ad quod soluendum obligetur recipiens, etiam si illa pereant sine vlla ipsius culpa.
- 406 De quadam societate que iniri potest cum Monasterio, vel Eccl. sia.
- 407 De societate in qua dantur animalia ad certum tempus, plus tunc vltura, quam cum dantur.
- 408 De societate in qua omnium ex fructibus capitale compensatur apponenti illud.
- 409 De societate in qua periculum capitalis pro medietate stat apponenti operam, vel industriam.

DE hac societate quam socidam appellant, latius disserunt D. Ant. 2. par. tit. r. c. 7. §. 39. & quatuor sequentibus, Conrad. de contract. q. 88. Angel. & Syluest. Societas 2. Tab. vsura 3. n. 6. & 7. I. alius Zecchi in tract. de vsu. c. 7. n. 7. & 8. Gabr. in 4. distin. c. 15. quest. r. art. 3. dubio 11.

Ea autem contrahitur nonnunquam; animalia, & circa illa industriam, ac operas in ordine ad lucrum conferendo in commune; quasi cumulo facto ex omnibus, & lucra, & damna ab vnoquoque pro rata partis per ipsum appositae participantur, eo modo quo expositum est in superiori capite, dubio 2. Nonnunquam vero, quod frequentius est contrahitur vno dante animalia alteri, qui suas operas, & industriam ponat in eis pascendis, & fructibus colligendis ex illis. Qui modus adhuc varius est, ut patet per tradita loco cit. ab Angelo, & Sylu. Nam in eam societatem interdum conferuntur animalia cum aliquo pradio ad illius culturam; ut quando villico pauperi traduntur boues, aut equi quibus agros colere possit. Item aliquando traduntur firma, & certa in omni euentu. id est, cu conditione, vt si pereant, quocumque casu id fiat, illorum iactura resarciatur per accipientem. Aliquando vero traduntur non certa; ita ut peruentia absque lata, vel leui culpa recipientis, pereant danti.

Quorum tamen modorum priore non celebratur vere contractus societatis, sed potius, vt rell. notat Syluester, contractus venditionis. Qui vt censeatur licitus, requirit vt dans nihil accipere possit praeter iustum pretium; ita ut de fructibus adhuc participans, vsuram committat palliatam: nisi ille cui dedit, moram trahat in soluendo id ipsum pretium, & nihilominus percipiat fructum ex animalibus emptis; quo casu accipi potest aliqua pars fructuum tanquam interesse, quemadmodum loco cit. habent Angelus §. 9. & Syluester q. 4. Quod intellige cum distinctione ante tradita nu. 301. Item aliquando ille qui animalia confert, certum stipendium soluit ea recipienti; aliquando vero recipiens dat certum quid animalia ponenti; quod vtrumque locationis contractus potius est quam societatis, cum illud sit conducere operas, & istud sit conducere animalia.

IAM vt socida censeatur licita, tres conditiones requiruntur. Prima est, vt animalia in societatem collata sint periculo ea ponentis: quo sciam ex vi societatis ipse retinet illorum dominium; quo fit, vt pereuntia debeant ei, taquam domino, perire; illi interueniat contractus asecurationis eorundem animalium; ea ratione factus, qua in superiori capite habitum est fieri contractum asecurationis pecuniae capitalis. Aut nisi interueniat pactum, vt periculum quocumque modo contingat, sit commune; facta ob id compensatione iusta recipienti: qui quidem non tenetur alioqui illud subire, si nulla sua lata, vel leui culpa (de qua vtraque vnumquemque socium teneri habitum est in praecedenti num. 374.) contingat animalia ipsa perire.

Secunda conditio est, vt ex vi talis contractus lucra, & damna communia sint ex aequo, pro rata fortis vniuscuiusque socij; perinde ac in societate circa negotiationem dictum est in proxime praecedenti capite.

Tertia est, vt nullus sociorum oneretur plus alio, ex vi talis contractus, sicut censeatur onerari cum minimum est pretium, quo aestimantur animalia data in societatem, aut is qui operas ponit, iustam earum mercedem non accipit iudicio boni, peritique viri, aut cogitur soluere pensionem inter gram eo tempore quo animalia in societatem accepta, fructum suum proferre desierunt, sine vlla sua culpa, aut ob culpam apponentis, aut ob aliquem casum fortuitum, prout docet Nauar. in Enchir. c. 17. n. 260. aut demum periculum animalium quocumque modo eueniat, cogitur subire, sine iusti pretii compensatione, aut subire eiusdem periculi partem; non facta ideo diminutione pensionis in iustam compensationem, ex eod. ibid. Et ratio est, quia aperte inter socios contingeret inaequalitas, qua vnus praeter alio grauaretur contra iustitiam commutativam aequitatem; & ideo cum peccato & obligatione ad restitutionem.

ATQUE conditionibus hifce concurrentibus dubium non est quin licite iniri possit societas circa animalia in ordine ad lucrum, & ad fructus ex illis percipiendos. Si enim pecunia in societate circa negotiationem, de seruire potest ad percipiendum ex ea lucrum; poterunt sane potiori iure in hac